

A közelmúlt változásai ismét fontossá tették a magántulajdont. Így talán a települések határa (kül- és belterülete) is nagyobb becsben lesz, nem alakulnak ki ide is, oda is tartozó üzemi és egyéb területek. Cikkünkben Budaörsöt járjuk körül, ha idejük engedi, tegyék meg a kirándulást a valóságban is.

A települések határa is változik a történelmi események függvényében. Van, ahol az állandóság és van, ahol a változás a jellemzőbb. Az elpusztult települések határa nem mindig csak egy, hanem általában több szomszéd tulajdonába kerül.

Éri István 1969-ben Veszprém megye régészeti topográfiájának összegzéseként közli, hogy 1488-ban 273 település volt a megyében, a névtelen elpusztultak száma pedig maximum 20. Viszont Árpád-kori településnyom mintegy 340 van. A települések száma a XI–XIV. században 320 körül volt, ehhez járult 15 kolostor és 13 vár.

Sajnos a középkori Őrs és a közelében levő többi település, illetve birtok – Nevegyet kivéve – középkori határjárása ismeretlen, így nem egyszerű a korabeli állapot konstruálása. Nevegyet ugyanis a mai Gazdagrét területére helyezték a kutatók. Nevegytől nyugatra volt Kenecse, és azután következhettek Őrs. Kneidinger 1778-as térképen jól látható az ősi ũrsi terület és a Csíkból hozzacsatolt ũrs területe, amely legalább három korábbi településből alakult ki: ũrs, Csík, Horhí. A Kneidinger-térképen feltüntetett budai határvonal azonos a maival.

Az egységes főváros létrejötte után a budai oldalon 1879–1882 között 227 darab határkő lett elhelyezve (101-327 számúak), illetve egyes korábbiak beiktatva az új rendszerbe. Ezek a régebbiek például Buda város és a Ráckevei uradalom (Budafok) illetve Budaörs határán álltak, a jelek szerint 1868-ban állították fel őket (lásd 252. sz. kő).

A hármas határpontokon a harmadik település neve is szerepelt.

Ezen a szakaszon a 272–238. sz. kövek állnak, és 1882-es évszámúak.

Az új kövek mészkőből készültek, körülbelül 2 méter hosszúak, az alsó szabálytalan alakú felük került a földre, a felső rész sarkított négyzetes keresztmetszetű (kb. 45x45cm), a tetején hengeres tag látható. Néhány köszintezési csappal van ellátva, és ma is földmérési célokat szolgál.

A határ a 40-es, a 87-es és a 90-es autóbusszal, valamint a 41-es villamossal közelíthető meg.

Ahogy a 87-es busz a Tétényi-fennsíkra és a Kamaraerdő széléhez ér, a buszmegálló előtt jobbra tartva el-

# Határjárás

hagyjuk a 274. és a 273. határkövet, ekkor már a földúton, a bokros rész végénél érjük el a 272-es hármas határt (Tétény–Budaörs–Budapest). Innen átvágv a füves-bokros területen a Kócsag és Vöröshegy utca sarkánál található a 271. kő. A földúton lefelé tartva a Vöröshegy u.6-tal szemben, a vízmosság és a bokros szélén áll a 270-es kő. Félő, hogy a területrendezés áldozatává válik majd. Ahol a Torockó utcához csatlakozik a Besztercei utca, ott van a 269. Ez a kő 1985-ben kidöntve feküdt. 1992-ben pedig mai helyén felállítva áll, de a feliratozás az eredetihez képest 180 fokkal el van fordítva, és mintegy 20 méterre áll eredeti helyétől. A 88-as busz végállomásánál, a Kamaraerdei u.77 kerítése előtt található a 268. A Fővárosi Szociális Otthon kertjében látható Széchenyi-szobor közelében, a kerítés és a járda között található a 267.

A Kamaraerdei u.31 előtti feltöltésben áll a 266.

A 41-es végállomásával átellenben, a patakhíd közelében áll a 265.

A 264-es kő egy kis dombon az OHVI-telep előtt, a Manó vendéglőpanzió közelében áll.

A 263-as valószínűleg a területrendezés áldozata lett már régebben.

Az aluljáró felé vezető út elágazása után, a régi úton tovább haladva a patakhíd előtt található a 262-es. Továbbhaladva át a vasúti síneken, az árok partján található a 261-es.

Itt régen egyenesen vezetett tovább az árok, a mai Alsóhatár út irányában. Ezen árok volt a régi határ, és a partján állott a 260-as és 259-es kő. Ezeket a repülőter építésekor el kellett tüntetni. Az új határ a repteret övező vizes-árok. A repülőter építése 2/5 részben (74 kat.hold 170 négyszögöl) érintette Budaörs területét.

A belügyminiszter 1935. augusztus 23-án hozzájárult, hogy a főváros megvásárolja a területet és azt a XI. kerülethez csatolják.

Az építésre 1936. április 15-ig lehetett pályázni, és 1937. június 2-án volt a megnyitó. A terület átcsatolása 1943. január 1-jétől történt meg. A hivatalos átadás a budaörsi községházán 1942. december 28-án volt.

Az autópálya reptéri oldalán, a VÁV közelében lévő zártkerti terület a Ford centrumtól a vizesárok mellett, vagy a 87-es busszal a VÁV bekötőtűt, majd kerítés mentén közelíthető meg. A zárt kert sarkánál, a vizesárok partján áll a 258 és 257. számú kő. (Utóbbit a kidőlés veszélye fenyegeti.)

Az autópálya miatt egy kerülőt téve a Kikelet útnak az Alsóhatár útba való becsatlakozása előtt, az árok keleti

oldalában található a 256.kő. A 255. a Sasad Rt.-telep előtti terecskén található. Az Alsóhatár út vége előtt volt valamikor a 254., a Budapesti–Budaörsi utat keresztezve, a Felsőhatár úton folytatva a sétát a Sasad Rt. közelében állhatott a 253. A 252.sz. a Lakatos utca becsatlakozása előtt, a keleti oldalon egy kerítés előtt árválkodik. Ezen még BUDA felirat van, és valószínűleg 1868-ban állították, anyaga is más, mint többié. A 251 jelű a Törökbálinti út keresztezése előtt (1318. hrsz.előtt) található, a jelek szerint már régen kidöntve. A 250 a 69.szám alatt épülő új ház előtt van, és valószínűleg megmarad továbbra is. A 249-es kő hiányzik.

A 248. a mélyút meredek keleti oldalában egy villanyoszlop közelében van. A 247-est kerítésoszlopként hasznosították. A 246-os a Merengő és Ördögromlejtő utcák csatlakozása után egy magántelken, a kerítéstől mintegy 2 méterre, egy szerszámkamra mellett található. A 245. a kakukkhegyi erdősor becsatlakozásánál (XI.és XII.kerület határán), két öreg kiszáradt fa között található. Ezután célszerű a kakukkhegyi erdősort, majd a turistautat követni felfelé.

Ahol a jelzés eléri a telkek határát, ott a 244-es kő. Ezután tovább a jelzésen majd a Kolacskovszkyt megkerülve, keleti irányban tartva a jelzett úton, az épületek végénél feltűnik a keresztező határárok és a közelben a 243-as kő. Az árok partján haladó ösvényen tovább, majd földutat keresztesz a lejtős ösvény, és a mélypontban van a 242.

Ezután emelkedve a Kakukkhegy tetejére, ahol az 1872-ből származó XXXVI. számú városmérési vasasztal található, van a 241-es kő.

Innen széles, meredek ösvényen lejtünk az Irhás-árokba. Miután elértük az árok alját és a közeli – bal oldali – völgyutat, jobbra van a 240-es kő. Enyhén emelkedő úton tovább, és az árok partján közvetlenül a 239. Majd útcsomópontot érve jobbra található a 238-as kő, Hármashatár (Budapest, Budaörs, Budakeszi) kerítése előtt áll. A 237-es a Konkoly-Thege úton a KFKI kerítése előtt van, a 238-as kő közelében levő útcsomópontból a Farkashegy felé tartó jelzett turistaúton haladva jobbra két darab kis, BŐ, BP (Budaörs, Budapest) felirátú kő található a határárok partján.

Egy fennmaradt babiloni határkő megrongálása, elmozdítása vagy áthelyezése manapság csak szabálysértés, esetleg a Btk. hatálya alá eső cselekmény.

MOHR MIKLÓS